

Висновки... Таким чином, комунікативні навички, самосприйняття, потреба творчої реалізації є основою психологічної стабільності особистості, її успішної професійної активності, здатності до самовизначення та самоактуалізації.

Література

1. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иному язычному общению / Е.И.Пассов. – М.: Русский язык, 1989. – 277 с.
2. Бородіна Г.І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі / Бородіна Г.І. // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 28-30.
3. Давиденко Ю.Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти / Ю.Є.Давиденко // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С.40-41.
4. Личко Л.Я. Формування у студентів менеджерів англійської професійно спрямованої компетенції в говорінні / Л.Я.Личко // Іноземні мови. – 2005. – №1. – С.30-35.
5. Склярєнко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь /Н.К.Склярєнко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С.3.
6. Склярєнко Н.К. Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них /Н.К.Склярєнко // Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як ? Міжнародна наукова конференція. Тези доповідей. – Дніпропетровськ, 2004. – С.23-25.
7. Чучалин А. Формирование компетенций выпускников основных образовательных программ // Высшее образование в России. – 2008. – № 12. – С.10-17.

Анотація

У статті розглядається питання щодо висвітлення основних ідей формування у студентів професійної комунікативної компетенції.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос относительно рассмотрения основных идей формирования у студентов профессиональной коммуникативной компетенции.

Summary

In the article a question in relation to the lighting of basic ideas of forming for the students of professional communicative competence is examined.

Подано до редакції 13.11.2009 р.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Шмельковою Г.М.

□ 2009

Якубовська С.С.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ

ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ У ВНЗ НЕПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Одна з основних тенденцій сучасної освіти – гуманітаризація, мета якої формування фахівця, який знає культуру, історію людства, своєї держави, свого народу, вміє працювати в трудовому колективі та може реалізувати свої творчі здібності. В зв'язку з цим проблема формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю набуває у сучасних умовах значної актуальності, особливо це стосується магістрів, які в результаті навчання здобувають ще й кваліфікацію “викладач вищої школи”.

Та, на жаль, як зазначає С.О.Сисоєва [3], професійно-педагогічна підготовка студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю як викладачів вищої школи на етапі їх навчання в магістратурі не здійснюється цілеспрямовано та систематично, що позначається на якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Проблема формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю представлена дослідженнями Н.Г.Ничкало, в яких вона здійснює ретроспективний аналіз професійної освіти і навчання, аналізуючи документи міжнародних організацій з цієї проблеми; О.М.Бордакової, яка розглядає процеси адаптації вищої освіти України відповідно до вимог Болонського процесу, досліджує проблему якості підготовки фахівця нового типу та визначення його основних компетенцій; Т.Є.Кристочук, яка доводить необхідність і актуальність удосконалення методологічної культури як умови професійного зростання викладача вищої школи; Л.А.Марцевої, роботи якої присвячені аналізу впровадження

компетентнісно орієнтованого підходу до формування змісту вищої професійної освіти та практичної підготовки майбутніх фахівців.

На особливу увагу заслуговують роботи С.О.Сисоєвої, в яких вона, розглядаючи проблему формування психолого-педагогічної компетенції студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю на різних етапах їх професійної підготовки, обґрунтовує структуру навчально-методичного комплексу для інтегрованої психолого-педагогічної підготовки студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр" та на основі сучасного стану формування психолого-педагогічної компетентності магістрів визначає основні напрями вирішення проблеми їх підготовки як викладачів вищої школи.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті – спираючись на здобутки вищезазначених вчених, запропонувати шляхи удосконалення комплексу методичного забезпечення дисциплін психолого-педагогічного циклу непедагогічних вищих навчальних закладів для забезпечення формування педагогічної компетентності магістрів, їх професійного і особистісного зростання як майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження... Запропоновані шляхи удосконалення комплексу методичного забезпечення дисциплін психолого-педагогічного циклу у вищих навчальних закладах непедагогічного профілю спиралися на наступні висунуті С.О.Сисоєвою [3] положення: удосконалення предметної компетентності студента вищого навчального закладу непедагогічного профілю має співвідноситися з формуванням його психолого-педагогічної компетентності; до найважливіших педагогічних компетенцій, на формування яких має спрямовуватися підготовка викладача вищого навчального закладу непедагогічного профілю, слід віднести: соціально-особистісні, інструментальні, загальнонаукові, професійні; навчально-методичний комплекс з дисциплін психолого-педагогічного циклу включає: підручник, хрестоматію, робочий зошит для студентів; методичні рекомендації; тести для контролю та самоконтролю знань студентів.

Докладніше зупинимося на напрямках удосконалення комплексу методичного забезпечення формування психолого-педагогічної компетентності, професійного і особистісного зростання майбутніх фахівців.

Комплекс методичного забезпечення дисципліни – це сукупність взаємопов'язаних елементів педагогічних засобів навчання, з яких складається науково-методична база для поліпшення технології навчання з метою забезпечення активізації пізнавальної діяльності й творчості студентів.

Завданням комплексу є допомогти студентам усвідомити цілісну картину навчального матеріалу, поліпшити його засвоєння; індивідуалізувати навчання; покращити контроль та самоконтроль і, як наслідок, підвищити результативність навчального процесу.

Комплекс методичного забезпечення дисципліни розроблений як система педагогічних засобів, що інтегрують традиційні методики навчання з кредитно-модульною системою.

У рамках інноваційного педагогічного пошуку науково-методичного забезпечення процесу професійного саморозвитку студентів комплекс методичного забезпечення дисциплін психолого-педагогічного циклу є структуроутворюючим елементом за умови кредитно-модульної системи навчання. В його основі загальнодидактичні принципи мають поєднуватися з принципом інтеграції знань, а отже, в процесі його створення повинні враховуватися особливості напрямів і спеціальностей підготовки майбутніх фахівців, вже здобуті професійні знання.

Серед складових комплексу методичного забезпечення дисциплін психолого-педагогічного циклу для вищих навчальних закладів непедагогічного профілю для підготовки магістрів особливу увагу необхідно звернути на такі його важливі елементи як підручники, посібники, методичні рекомендації та робочий зошит.

Так як підручників і посібників для вищих навчальних закладів непедагогічного профілю є недостатньо і кількість годин, що відводяться на цикл психолого-педагогічних дисциплін для підготовки магістрів, невелика (наприклад, "Основи педагогіки і методики викладання" – 12 год. лекцій, 12 год. семінарів; "Педагогіка вищої школи" – 6 год. лекцій, 6 год. семінарів; "Педагогіка і психологія вищої школи" – 10 год. лекцій, 8 год. семінарів; "Психологія управління" – 16 год. лекцій, 8 год. семінарів; "Психологія управління і конфліктологія" – 12 год., лекцій 6 год. семінарів) викладачам доцільно створювати навчальні посібники, які зорієнтовані на системне, послідовне викладання і вивчення навчального матеріалу з дисциплін психолого-педагогічного циклу, фіксування уваги студента на вузлових питаннях, постійну роботу над собою, логічний перехід від засвоєного матеріалу до нового, інтеграцію знань тощо.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю необхідно створити методичні вказівки, які б відповідали змісту базового підручника чи посібника, а також в яких доцільно запропонувати програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Робочий зошит з дисциплін психолого-педагогічного циклу слугує для закріплення умінь та навичок студентів, отриманих в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, а також для організації

навчально-пізнавальної діяльності студентів як на аудиторних, так і позааудиторних заняттях, та містить завдання, виконання яких потребує вивчення певних підрозділів підручника [4].

І якщо раніше робочий зошит рекомендували використовувати в процесі вивчення лише спеціальних дисциплін, то на сьогодні методиці його розробки приділяється все більша і більша увага. І, на нашу думку, його використання є доцільним як для денної, так і для заочної форм навчання.

Робочий зошит має бути створений в комплекті з підручником, хрестоматією і методичними вказівками та використовуватися на семінарських заняттях, для самостійного вивчення. Він також може слугувати альтернативним варіантом завдань до контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.

Перш за все робочий зошит має відповідати змісту підручника чи посібника, яким послуговується викладач. Залежно від змісту роботи, її цілей викладач має застосовувати певну систему методів навчання, ведучи студентів від простого відтворення до самостійних творчих дій з вивченим матеріалом.

В процесі створення робочого зошиту викладач має продумати та визначити головне спрямування пізнавальної діяльності студентів та управління нею під час роботи майбутніх фахівців з цим елементом комплексу методичного забезпечення.

Що стосується завдань робочого зошиту, то вони мають бути створені таким чином, щоб у процесі навчання використовувалися мислительні операції, такі як аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, а також позитивні емоції і мотиви навчання; належний контроль і самоконтроль.

Для свідомого засвоєння знань необхідно роз'яснити мету завдання, значення його для подолання життєвих проблем і для особистих та професійних перспектив студента. Принцип зв'язку навчання з життям ґрунтується на об'єктивних зв'язках науки і виробництва, теорії і практики. Теоретичні знання є основою сучасної продуктивної праці, яка конкретизує їх, сприяє міцному, свідомому засвоєнню. Реалізацію цього принципу забезпечують використання на заняттях життєвого досвіду, застосування набутих знань у практичній діяльності, розкриття практичної значущості знань тощо.

Відповідно до принципу наочності у навчанні у змісті робочого зошиту доцільно передбачити ілюстрації, схеми, малюнки, які потрібно закінчити або допрацювати. Такі завдання сприятимуть свідомому, активному сприйманню, осмисленню і засвоєнню матеріалу, виховуватимуть спостережливість, формуватимуть новий соціальний досвід, удосконалюватимуть потенційні психофізичні можливості студентів.

Свідоме й ґрунтовне засвоєння фактів, понять, ідей, правил, глибоке розуміння істотних ознак і сторін предметів та явищ, зв'язків між ними і в середині них є головною ознакою міцності знань. Саме робота з робочим зошитом сприятиме повторенню студентами навчального матеріалу за розділами і структурними частинами, запам'ятовуванню нового матеріалу у поєднанні з вивченим, виділенню при повторенні головних ідей. Тому викладач в процесі створення зошита повинен продумати використання різноманітних методик повторення навчального матеріалу та реалізувати їх у відповідних формах, підходах, вправах. Адже зростаючий обсяг інформації, розвиток наукових галузей вимагають ретельного відбору відомостей, які підлягають міцному запам'ятовуванню, і спеціальної орієнтації викладачами студентів на таке запам'ятовування. Принцип міцності тісно пов'язаний з важливою для вищої школи вимогою – забезпеченням надійності навчання. Надійність навчання розглядається як імовірність того, що спеціаліст після закінчення навчання у вищій школі творчо, ініціативно виконуватиме свої професійні функції і продовжуватиме навчатися [5].

Робочий зошит має бути створений таким чином, щоб були враховані й індивідуальні особливості студентів. Це дає змогу в умовах колективної навчальної роботи кожному студенту оволодівати навчальним матеріалом, зважаючи на свій рівень розвитку, знань і вмінь, пізнавальної та практичної самостійності, інтересів, волі, працездатності.

Отже, спираючись на вищезазначене, на нашу думку, робочий зошит для денної форми навчання має містити такі види завдань, які спрямовані на актуалізацію опорних знань, визначення основних понять, оволодіння основними теоретичними положеннями теми (міні-модуля), що розглядається на семінарському занятті, узагальнення вивченого, діагностику і корекцію знань студентів.

Таким чином, робота з робочим зошитом дозволяє студенту опановувати дисципліну за такими блоками: теоретичний, практичний, блок самостійної роботи та блок контролю.

Теоретичний блок може бути представлений такими видами завдань, як "заповнити таблицю", "визначити автора висловлювання", "визначити вчених, які представляють наукові положення відповідних наукових шкіл", "доповнити тези", "розширити тези", "прочитати сторінки підручника та заповнити порожню колонку таблиці", "відповідно до схеми навести приклади...", "відповідно до схеми охарактеризувати етапи...", "відповідно до схеми дати характеристику...", "відповідно до зазначених положень розширити характеристику...", "продовжити висловлювання", "перевести основну інформацію теми у мову таблиць, схем, графіків", "розкрити зміст основних понять теми, доповнивши схему", "вибрати з наведеного списку і розділити на дві групи такі поняття..." тощо.

Практичний блок можуть складати психолого-педагогічні завдання та психогімнастичні вправи, а також робота з методиками дослідження особистості, направленими на самопізнання студентів. Робота з методиками має також і навчальну мету, так як, оволодівши ними, майбутні фахівці зможуть використовувати їх у своїй професійній діяльності [2].

Виконання самостійної роботи з вивчення курсу сприятимуть завдання робочого зошиту теоретичного блоку, які спрямовані на вивчення окремих тем та питань курсу, підготовку до семінарських занять і є домашнім завданням, а також індивідуальні завдання.

Особливу увагу хотілося б звернути на індивідуальні завдання, види яких запропоновані в методичних рекомендаціях. Їх виконання може мати своє відображення в робочому зошиті в різних формах, а саме: психологічного портрету майбутнього фахівця, Презентації наукового фільму, презентації першоджерел, презентації наукової статті, тез особистої наукової статті для публікації в збірнику університету; тез виступу на студентській конференції тощо. Виконання цих видів індивідуальної роботи на вибір дозволяє студенту набрати максимальну кількість балів, якщо вищий навчальний заклад використовує кредитно-модульну систему навчання, а також сприяє розвитку вмінь і навичок науково-дослідної роботи, що на сьогодні є дуже актуальним.

Щодо такого виду індивідуальної роботи, як психологічний портрет, то його можна здійснювати ще й у формі щоденника власного професійного зростання, психологічного самомоніторингу особистості майбутнього фахівця. Цей вид тісно пов'язаний з практичним блоком, в якому, як ми зазначали, в процесі семінарського заняття студенти за допомогою певних методик досліджують себе як особистість. На нашу думку, доцільно в робочому зошиті відвести декілька сторінок для узагальнення результатів цих досліджень у формі узагальнень – психологічного портрету (тощо), де головний акцент має бути зосереджений на висновках про шляхи удосконалення відповідних складових "портрету", а, можливо, і складання на їх основі під керівництвом викладача програми самовиховання студента. Відповідно до загальнодидактичного принципу свідомості і активності у навчанні, на нашу думку, цей вид роботи дуже важливий і повинен мати чітко сформульовану мету – професійне зростання майбутніх фахівців, а також завдання, які можуть варіюватися відповідно до дисципліни, що вивчається. Це маємо надію обговорити в наступних статтях.

В контрольному блоці зошита доцільно запропонувати контрольні тести для самоперевірки із обов'язково зазначеними, можливо на іншій сторінці, відповідями. Це сприятиме як узагальненню вивченого з теми (міні-модуля), а також повторенню навчального матеріалу відповідно до принципу міцності засвоєння знань, умінь і навичок.

Висновки... Таким чином, одним з шляхів удосконалення комплексу методичного забезпечення підготовки магістрів в непедагогічних вищих навчальних закладах з дисциплін психолого-педагогічного циклу є його створення на основі загальнодидактичних принципів в поєднанні з принципом інтеграції знань. Формуванню педагогічної компетентності магістрів, їх професійному і особистісному зростанню, удосконаленню здобутих вмінь і навичок сприятиме використання в навчальному процесі як невід'ємної складової комплексу методичного забезпечення психолого-педагогічних дисциплін робочих зошитів та подальша розробка методики їх створення.

Література

1. Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О., Темрук О.В., Загальна психологія: Практикум: навч. посібн. – К.: Каравела, 2007. – 280 с.
2. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: практикум: навч. посіб. / Л.Г.Подоляк, В.І.Юрченко. – К.: Каравела, 2008. – 336 с.
3. Сисоєва С.О. Формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю // Проблеми освіти у Польщі та Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ – Житомир / За ред. В.Кременя, Т.Левовицького, С.Сисоєвої. – К.: KIM, 2009. – С. 772-779.
4. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Робочий зошит з навчальної дисципліни "Психологія та педагогіка" для студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю традиційної і дистанційної форм навчання / С.О.Сисоєва, Т.Б.Поясок. – Кременчуг: Вид. ПП Щербатих О.В., 2008. – 100 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. Посіб / М.М.Фіцула. – К.: "Академвидав", 2006. – 352 с. (Альма-матер).

Анотація

Стаття присвячена актуальній проблемі психолого-педагогічної підготовки магістрів у ВНЗ непедагогічного профілю. В ній запропоновано шляхи удосконалення комплексу методичного забезпечення дисциплін психолого-педагогічного циклу з метою забезпечення формування педагогічної компетентності магістрів, професійного і особистісного зростання майбутніх фахівців.

Аннотація

Статья посвящена актуальной проблеме психолого-педагогической подготовки магистров в вузе непедagogического профиля. В ней предложены пути усовершенствования комплекса методического обеспечения дисциплин психолого-педагогического цикла с целью формирования педагогической компетенции магистров, профессионального и личностного роста будущих специалистов.

Summary

The article deals with actual problem of psycho-pedagogical training to Master's degree in higher educational establishments (higher institutions) of non-pedagogical specialization. The ways of improvement of methodological supply complex of psycho-pedagogical disciplines were put forward with the aim to support the formation of pedagogical and professional competence of the future specialists.

Подано до редакції 03.12.2009 р.